

ЗВІТ

**ректора Одеського національного медичного університету
академіка В.М. Запорожана на загальних зборах трудового
колективу 12.01.2017 р.**

Шановані колеги!

В цьому році виконується 23 роки моєї роботи на посту ректора нашого університету. Для мене це більше, ніж дата, тому що я оцінюю життя не кількістю прожитих років, а числом виконаних справ.

Кожна дата – це відповідна риска, коли оцінюєш те, що зробив і плануєш майбутнє.

В даному звіті я хотів би привернути вашу увагу не тільки до зробленого, але і до тих позицій, які для мене є основоположними і важливими і запросити вас разом зі мною їх осмислити. Бо без вчора не буває завтра.

В останні роки значно зросла соціальна роль і відповідальність лікаря, який в усі історичні періоди розвитку людства був більше, ніж просто професіонал - цілитель. Найкращі лікарі були мудрецями та філософами. Більш того, Європейська медицина народилась з філософської школи Гіппократа, який справедливо гадав, що «лікар - філософ подібний богу»

На фоні створення держави Україна була потрібна нова концепція медичної освіти для підготовки якісно нового лікаря, здатного не тільки поєднати в собі фундаментальні теоретичні знання, володіння сучасними інноваційними технологіями, але й нести високу мораль, діяти в напрямі позитивного розвитку суспільства. Тому що в медицині висока технологічність тільки тоді перетворюється в мистецтво, коли до індивідуальної майстерності приєднується духовність.

Сьогодні людство вельми потребує критичного переосмислення накопичених знань і створення нового етичного і морального

механізму регуляції суспільного розвитку, в новій філософії наукового прогресу. Основою цього механізму має стати вміння порівнювати отримані знання з уроками минулого і перспективою майбутнього. Тому що причини більшості наших проблем криються в неосвіченості. Більшість з того, що ми зараз намагаємося винайти, давно описано та придумано нашими великими попередниками. Це повною мірою відноситься до розвитку нашого університету.

1. Від Одеського медичного інституту ім. М.І. Пирогова до Одеського національного медичного університету.

Всім нам добре відома історія нашого університету.

Шлях, який ним пройдено за 117 років, був тернистим і складним, неодноразово призупинявся і війнами, і революціями, і економічними кризами.

Але те позитивне, що було закладене професорсько-викладацьким колективом з перших років існування - сформовані традиції, авторитетні наукові школи - допомагали ВНЗ долати труднощі і знову ставати провідним вищим навчальним закладом Півдня України.

За останні два десятиліття статус нашого ВНЗ змінювався двічі: від Одеського медичного інституту до Одеського державного медичного університету IV рівня акредитації. У 2010 році університет отримав статус національного, що не тільки підтвердило його авторитет і міжнародну значущість, але й дозволило значно розширити можливості.

В порівнянні з 1994 роком зараз у нас в 2.5 рази збільшилася чисельність студентів. Причому число студентів, що навчаються за контрактами з 500 осіб до 6 тисяч.

Якщо ви пам'ятаєте, наш університет був ініціатором навчання іноземних студентів англійською мовою. Їх число збільшилось з 150 в 2000 році до 2800 в 2017. За останні роки ми значно активізували

роботу з міжнародного співробітництва. Сьогодні діє 41 угода з науковими установами 22 країн Європи, США та Азії. Це співробітництво дозволяє щороку направляти 150 викладачів на стажування та в інші зарубіжні ділові поїздки.

В межах гранту «CHRONEX» (Румунія) було виділено 177 тис. євро і створено 2 кабінети для тренувань студентів і курсантів за методикою «Стандартизований пацієнт». На кошти гранта Турецької республіки (39 тис. євро) придбано обладнання для оснащення реанімаційного відділення Багатопрофільного медичного центру Університетської клініки.

Всі ці кроки значно укріпили фінансовий стан університету, зробили його менше залежним від бюджету. Ми створили сучасну матеріальну базу для навчальної, наукової та лікувально-діагностичної роботи, а це дозволило імплементувати найновіші досягнення медичної науки і практики в усі напрямки нашої діяльності.

Моєю мрією було відтворити університет таким, яким його створили більше століття назад. Одеське університетське містечко було одним з найкращих в Росії початку 20-го століття.

Звичайно, 117 років назад, коли було сбудовано наш університет не було ні комп'ютерних технологій, ні унікального обладнання, але й тоді провідна частина інтелігенції розуміла, що медицина і підготовка лікаря потребують спеціального підходу і особливої уваги, тому що вони забезпечують життя і здоров'я людей.

Саме тому тоді вищі медичні навчальні заклади будували разом з клініками, аби студенти могли навчатися біля ліжка хворого, вже із студентства отримуючи ті практичні уміння і навички, без яких якісним фахівцем бути неможливо. Саме в Університетських клініках можливе створення Шкіл великих клініцистів та науковців. І в нашому університеті так було завжди.

Недарма кажуть: «Розкажи мені - і я забуду, покажи мені - і, може, я запам'ятаю, дай мені це зробити - і я буду це вміти» Тому

одним з головних завдань, виконаних за 2 останні десятиріччя, вважаю створення власної університетської клінічної бази.

13 років працює на Тіністій Центр реконструктивної та відновлювальної медицини. Сьогодні це потужний лікувально-діагностичний заклад, який надає високоспеціалізовану медичну допомогу, впроваджує в практику лікувальної роботи найновіші молекулярно-генетичні, високотехнологічні реконструктивні та органозберігаючі технології. Центр оснащений сучасним діагностичним обладнанням. Щорічно в ньому обслуговується понад 180 тисяч пацієнтів, проводиться понад 2.5 тисяч хірургічних втручань, багато з яких не мають аналогів в Одесі, а деякі і в Україні.

Центр пройшов два державні ліцензування, отримав вищу категорію і став першим медичним закладом Півдня України, сертифікованим за європейською системою менеджменту якості ISO.

Саме на такій клінічній базі мають навчатися майбутні лікарі.

В кінці 2014 року університету були повернуті всі клініки медичного містечка, відібрані в 60-ті роки. Тепер Університетська клініка має біля 1 тисячі ліжок. Можливість перевести на нову клінічну базу наші клінічні кафедри дозволить довести рівень підготовки лікаря до європейського стандарту.

В кінці минулого навчального року разом із Стоматологічним медичним центром власну лікувальну базу університету представляли 4 окремі клініки. За європейськими стандартам ми об'єднали їх в одну Університетську клініку, що дозволить не тільки оптимізувати систему управління, але й сприяти укріпленню матеріальної бази, впровадженню в лікувальний процес інноваційних технологій, плановому кадровому забезпеченню всіх видів діяльності клініки.

Але сама Університетська клініка не може в повній мірі забезпечити якісну практичну підготовку спеціаліста за відсутності можливості практичної ілюстрації всього спектру клінічних ситуацій. В усьому світі ці завдання вирішуються за допомогою симуляційних

технологій. Цим шляхом пішли і ми і створили в університеті Навчально-інноваційний центр практичної підготовки лікаря. Він є багатoproфільною і високотехнологічною установою. Обладнання останнього слова техніки дозволяє навчати студентів і лікарів практично в усіх сферах медичної діяльності. Використовуються сучасні методи і методики, в тому числі: моделювання клінічних ситуацій різних рівнів складності, моделювання віртуальної реальності, «стандартизований пацієнт» та інші.

Це дозволяє формувати у студентів та курсантів широке коло компетенцій і міцно закріплених практичних навичок без надання шкоди пацієнту, розвивати у майбутнього лікаря клінічне мислення, спроможність бездоганно виконувати більшість маніпуляцій і втручань, особливо при надзвичайних станах, навчати роботі в команді і багато іншого.

23 роки - великий строк. За цей час багато що змінилося: з'явилася нова законодавча база, у практиці роботи ВНЗ стали використовувати інноваційні інформаційні технології. Все це, безумовно відобразилося на якості підготовки фахівців.

В нашому університеті це проявилось створенням видавничо-поліграфічного комплексу та електронної бібліотеки. За 20 років існування видавництво випустило в світ понад 500 найменувань наукової і навчальної літератури на трьох мовах, за якою навчаються студенти не тільки нашого, але й інших медичних ВНЗ країни.

Вчені України публікують свої статті в чотирьох наших наукових журналах, ліцензованих ВАК.

За 10 років існування електронна бібліотека стала незамінною помічницею студента в самостійній роботі, а науковця - в науковому пошуку.

За останні 15 років нам вдалось відкрити нові спеціальності, відтворити фармацевтичний факультет і багато, багато іншого.

Сьогодні ми вже не уявляємо собі наш університет без всіх цих структурних підрозділів. Інші ВНЗ тільки починають їх створювати, а у нас вони працюють вже десятиліття. Придбання сучасного обладнання, впровадження інноваційних технологій не є самоціллю. Все це є тим інструментом, який потрібен для підвищення якості підготовки та перепідготовки фахівців-медиків.

2. Досягнення вчених університету

Час потребує від нас мобільності, гнучкості і, якщо хочете, новаторства. А це неможливо без високого професіоналізму та злагодженості професорсько-викладацького складу університету.

Думаю, що історія нашої Alma mater складається не із десятиліть, вона складається із імен великих людей, які тут працювали і створили інтелектуальний пам'ятник собі і університету.

Я впевнений, що багато хто з працюючих і працюючих в університеті в останні 20 років з лишнім увійдуть в цю когорту. В цьому мене переконують цифри. З 1994 по 2016 рік:

- стали членами Академії медичних наук - 6 людей
- Лауреатами Державної премії - 9
- Заслуженими діячами науки і техніки України - 26
- Заслуженими лікарями України - 34
- Захистили докторські дисертації - 80

І це тільки за 23 роки! Це Золотий Фонд нашого університету, люди, які виховують майбутнє української медицини.

Перерахувати всіх неможливо в короткому звіті. Тому назову імена лише деяких наших колег, які внесли значний внесок в становлення та розбудову нашого університету, при цьому ніяк не зменшуючи заслуг інших.

Більше півстоліття пов'язують з нашим університетом Валентина Йосиповича Кресюна. Я думаю, ви погодитесь, що багато добрих справ за ці роки були зроблені завдяки мудрості і роботоздатності

Валентина Йосиповича. Ним пройдено шлях від замдекана, декана до першого проректора університету. Багато років був проректором з міжнародних зв'язків та науковій роботі. Більше 30 років очолює кафедру фармакології, продовжуючи справу своїх вчителів. Наукову школу фармакологів під його керівництвом поповнили 7 докторів і 25 кандидатів наук. Його наукова спадщина вже сьогодні нараховує більш 900 робіт, серед яких 19 монографій і 50 найменувань навчальної літератури. Валентин Йосипович обраний член-кореспондентом НАМН України, Головою Південного наукового центру НАМН, нагороджений багатьма державними нагородами. Але головне Валентин Йосипович здобув глибоку повагу своїх колег і назавжди увійде до плеяди Корифеїв університету.

Більше 20 років бік у бік з професором Кресюном працював Юрій Іванович Бажора. Будучи так як і Валентин Йосипович випускником нашого університету, він усе життя присвятив своїй alma mater. А це ні багато, ні мало 45 років, з яких 27 він віддав організації та керівництву навчально-виховним процесом.

Треба бути високопрофесійним керівником, щоб встигати вчасно перебудувати роботу такого крупного організму як наш університет у цій швидко мінливій сучасності. Юрій Іванович як ніхто вміє це робити. При цьому він ніколи не забуває, що є вченим. Лауреат Державної премії України, Заслужений діяч науки і техніки, він є автором більше 600 наукових праць, серед яких 19 монографій, 5 підручників, 30 навчальних посібників.

Не можна не відзначити великий внесок у нашу загальну справу чудових клініцистів і вчених - Володимира Володимировича Грубніка, Василя Андрійовича Штанька, Ігоря Зіновійовича Гладчука. Дякуючи їх таланту, Одеса стала медичною Меккою для багатьох пацієнтів України. Лікувальну роботу вони успішно поєднують із керівництвом кафедрами.

Лауреат державної премії, заслужений діяч науки і техніки, професор В.В. Грубнік виконав більше 14 тисяч ендоскопічних втручань з використанням розроблених ним оригінальних методик.

Думаю, ви зі мною погодитесь, що Василь Андрійович Штанько є сьогодні найкращим представником Одеської терапевтичної школи. Заслужений лікар України, за свою багаторічну практику він продовжив життя тисячам пацієнтам. «Сила лікаря в його серці», - вірно сказав колись Парацельс. Говорячи про талант Василя Андрійовича, можна сказати, що це сердечність, помножена на професіоналізм і компетентність.

Недивлячись на приналежність до більш молодого покоління, професор І.З. Гладчук давно здобув славу блискучого клініциста, володіє всіма методами діагностики і лікування в сучасній гінекології. Я пишаюсь своїм учнем. Знаю скільки труда він вклав щоб домогтися таких результатів. Це велике щастя для вчителя виховати достойного учня і передати в його руки свою справу.

Ми з вами знаємо, яка багатогранна робота в університеті. Тому важливою якістю кожного з нас є спроможність діяти оперативно, не боятися проявляти ініціативу, сміливо ставити мету і її добиватися. На мій погляд саме так працює професор Олег Олександрович Тарабрін. Тільки за останні роки їм було створене Одеське товариство гемостазіологів, анестезіологів, реаніматологів, створений та ліцензований науково-практичний журнал «Клінічна анестезіологія», відкрита в Одесі Європейська школа анестезіологів. Все це робить честь не тільки самому професору Тарабрину, але й сприяє підвищенню авторитету університета, як в країні, так і за її межами.

Багато років свого життя присвятили університету професори М. Л. Аряєв, С. О. Гешелін, Б. С. Запорожченко, О. О. Лосєв, Ю. П. Харченко, О.О. Мардашко, О. О. Якименко, О. Г. Попов. Кожен з них не тільки багато років керує колективом кафедри, але й виховав плеяду

учнів. Багато з яких стали кваліфікованими лікарями, шанованими викладачами, продовжувачами справи своїх вчителів.

В наш час, коли не тільки економіка і торгівля, але і наука, стали глобалізованими, статус і авторитет вченого і місце, яке він займає в міжнародній сфері, безпосередньо пов'язані з рівнем його міжнародного визнання.

Тому мені дуже приємно, що за останні десятиліття праці 39 наших вчених зареєстровані в Міжнародній базі даних Scopus, а 29 з них мають індекс Хірша. Лідерами тут є професор О. О. Шандра - індекс Хірша 12, професор Л.С. Годлевський - індекс Хірша 11, професор О.В. Гельмбольдт - індекс Хірша 11.

Впевнений, що все, чого ми разом досягли до цього часу, буде залогом успіхів університету в майбутньому.

Нашим головним девізом має стати принцип: «Якщо бути, то бути кращими». А тому наша мета не виживати, а розвиватися, не дивлячись на те, що інколи доводиться долати об'єктивні труднощі і навіть воювати з вітряками. Впевнений, що наша сила в нашій єдності та намаганні іти вперед.

3. Перспектива розвитку університету.

Пишаючись минулим, треба дбати про те, щоб створити предмет гордості для наших нащадків. Ось чому в кінці минулого навчального року ми розробили і затвердили Концепцію стратегічного розвитку університету. Тепер в нас є чітка перспектива на три роки, яка вже почала запроваджуватись в життя. Концепція розміщена на сайті, але прокоментую її головні напрямки.

За три роки ми плануємо увійти в ТОП - 30 ВНЗ України і ТОП-5 медичних ВНЗ країни, створити умови для підготовки конкурентно-спроможних кадрів, забезпечити розвиток наукових досліджень та високоспеціалізованої медичної допомоги.

Це - загальна мета. Аби її досягти потрібно модернізувати нашу роботу за усіма напрямками і перш за все змінити підхід до навчання студентів. Мова іде про впровадження в практику компетентнісних методів навчання, практичної складової, які базуються на сучасних інноваційних та інформаційних технологіях.

Ми оснастили всі кафедри найновішим комп'ютерним обладнанням, тільки в 2016 році на це було затрачено 15 мільйонів грн., створили і оснащуєм міжкафедральну лабораторію. Зроблений і наступний крок - придбані кафедральні симуляційні комплекси для кафедри медицини катастроф та військової медицини (він вже працює), а також для кафедр ортодонції та пропедевтики педіатрії. Їх презентація відбудеться вже наприкінці січня. В 2017 році плануємо придбання мультимедійного обладнання.

Електронна бібліотека, комплекс відеолекцій, електронні журнали - це ті інструменти, за допомогою яких нам вдається впровадити сучасні стандарти якості підготовки фахівців. Важливо, щоб все це стало невід'ємною частиною удосконалення методів навчання. А для цього необхідно перебудувати мислення викладача. В цьому я дуже розраховую на завідувачів кафедр. Тому, якщо ми хочемо отримати якісно нового фахівця, потрібно розпочати з себе. А результат нашої роботи буде регулярно оцінювати і аналізувати створений і оснащений Центр інформаційного аналізу та внутрішнього контролю якості навчання.

Відносно перспектив наукової діяльності. Недивлячись на недостатнє фінансування наукових досліджень в країні, ми зобов'язані робити все можливе для розвитку наукового вектору, як одного з основних в роботі університету. Думаю, що обставини змушують змінити підходи і більше розраховувати на себе.

З цією метою протягом трьох найближчих років планується оснащення кафедр сучасним обладнанням для наукових досліджень.

Маємо навчитися фандрайзингу, тобто засобам залучення фінансових ресурсів від потенційних донорів як в країні, так і за її межами.

Ми протягом багатьох років, об'єднавши зусилля більшості кафедр, працювали над науковою проблемою «Регенеративна і реконструктивна біомедицина в рішенні актуальних проблем охорони здоров'я населення України». І як показав досвід - це вдалий підхід, тому що нове в науці народжується на стику дисциплін.

Час породжує нові виклики, на які медична наука не може не реагувати. Тому ми плануємо впровадити в університеті нового наукового напрямку, з використанням методів предиктивної медицини та NBIC-технологій - які потребують принципово нової міждисциплінарної організації наукових досліджень з використанням нано-, біо- технологій і когнітивної науки. Тим більше, що скоро має бути прийнята нова концепція Державної цільової програми безпеки і біологічного захисту.

Для об'єднання сумісних зусиль вчених різних напрямків треба не тільки створити міжкафедральні наукові групи, але й наукові колективи разом з НДІ НАН та НАМН України.

Необхідно також подбати про те, щоб зробити доступними результати наукових досліджень наших вчених як в країні, так і за її межами. Для цього розпочата робота із створення на базі електронної бібліотеки Інституціонального репозиторію. Мова йде про розміщення, збереження і відкритий доступ до наукових статей, дисертацій монографій, таке ін., що збільшить цитування авторів, забезпечить комунікацію та інтеграцію вчених університету у світовий науковий простір. Цьому також сприятиме реєстрація журналу «Клінічна анестезіологія» в міжнародній базі Scopus. Плануємо також провести експеримент із видання «оновлюючихся підручників».

Лікувальний напрям нашої діяльності має стати зв'язуючим ланцюгом, поєднуючим навчальну, наукову та клінічну складові

університетського життя. Для цього маємо модернізувати матеріально-технічну базу нових центрів Університетської клініки, впровадити в її роботу пацієнт-центричну модель, підтвердити відповідність клініки сучасним європейським стандартам якості - отримати сертифікат ISO-2015 року, що дозволить продовжити імплементацію в лікувальний процес інноваційних технологій, розширити спектр медичних послуг.

В найближчі три роки планується провести реконструкцію, капітальний ремонт і модернізацію ряду університетських корпусів, побудувати гуртожиток на 450 місць та сучасний навчальний корпус, вже в цьому році впровадити електронну систему документообігу, завершити впровадження в роботу Університетської клініки медичної інформаційної системи Доктор Елікс, запровадити енергозберігаючі технології та багато іншого.

Все це фінансовоємні проекти. Але наші плани мають рацію. Їх реально виконати за умови цілеспрямованої та згуртованої роботи всього колективу та посилення міжнародної діяльності університету.

Мається на увазі розширення географії міжнародного співробітництва і партнерства як з метою залучення більшого числа іноземних студентів так і отримання грантів та інвестицій, залучення коштів міжнародних організацій та компаній для укріплення інфраструктури університету. За роки найновішої історії Почесними професорами університету стали видатні вчені-медики Європи та Америки. Необхідно більш активно залучати їх до освітньої, навчальної, наукової та лікувальної роботи в якості візит-професорів та експертів.

Шановні колеги!

Думаючи про майбутнє університету, я згадав блискучу думку Оноре де Бальзака. Він сказав: «Щоб дійти до мети, треба перш за все іти».

Давайте спробуємо повірити в себе і будемо наполегливо просуватись вперед. Маємо самі будувати наш університет нової формації, як це робили наші великі попередники. Від нас самих залежить, як ми будемо жити і працювати далі - байдуже чекаючи «світлого майбутнього» чи все-таки прорвемося до якісно нового європейського рівня, залишивши в історії університету помітний слід.

Я вірю в успіх нашої справи і ця віра вселяє надію ...

Дякую за увагу